

Újra: költészet és magatartás

A költészet tulajdonképpen sosem a kevesek ügye — még ha a versnemozsolvasók annak is vélik. Csak a romániai magyar irodalom utóbbi két évtizedére tekintve vissza, látnunk kell (egyre inkább irodalomtörténeti távlatunk van hozzá), hogy a Forrás ún. első nemzedékének legjobbjai, Lászlóffy Aladár, Szilágyi Domokos, Hervey Gizella nem csupán új lírai eszközöket, kifejezésmódot kerestek és valósítottak meg, hanem friss társadalmi tapasztalatot is összegeztek — eleinte egyszerűen nemzedéknek tűnő kritikái magatartásukban. Ma is megoszlanak a vélemények arról, hogy hozzájuk képest a „Forrás II.” lírikusainak közvetlenebb közéletisége mennyire volt perspektivikus; akik a *Marad a láz?* című interjúkötet nemzedék-, illetve csapatsírói válaszai alapján ítélik meg, mindenesetre kevesebb érdemet tulajdonítanak a tíz évvel ezelőtt fiatal költőknek, mint akik Király László, Farkas Árpád, Kenéz Ferenc, Csiki László lírájának kiteljesedését követik figyelemmel.

A fiatal költészet körül ma újra vita folyik. Mert ismét van miről vitatkozni. Szöcs Géza két verskötettel, néhány esszével, sőt újabban publicisztikai-újságróliszerkesztői munkájával járult és járul hozzá e vita komollyá tételéhez. Egyed Péter *Forrás*-kötete és tanulmányai, esszéi nem kevésbé nyomós érveket szolgáltatnak. A kolozsvári Gaál Gábor-kör némelyik összejövetele, az irodalmi lapok ifjúsági oldalai, az *Ifjúmunkás* „im” összeállításai tanúsítják, hogy nem csupán kettejükről van szó, amikor azt mondjuk, hogy költészetünkben valami új van készülődőben, kibontakozóban — amit lehet szeretni vagy nem szeretni, de nem tudomást venni róla lehetetlen. Az *Ifjúmunkás*ban a Szöcs Géza második kötetéről heteken át folyó polémia hevessége éppolyan meggondolkoztató, mint a nemrég indult két ifjúsági melléklet: az *Igaz Szó* negyedévinek ígérkező, külsejében-terjedelmében mutatós füzet és az *Igazság* lehetőségeiben szegényesebb, ám Szöcs Géza szerkesztésében hetente jelentkező *Fellegrár* oldala.

Korai volna még mérleget vonni vagy éppenséggel irodalomtörténeti jóslásokba bocsátkozni akár az említett „lapvállalkozásokkal”, akár az új költők szerepével és pályájuk kiteljesedésével kapcsolatban. Mi, kívülállók (vagy nem is annyira kívülállók!) egyelőre az olvasás, a megközelítés, az intenzívebb elemzés sürgetésével, segítségével szolgálhatjuk e csoportérdeken túlmutató ügyet, jelenséget. Ezért adjuk át most a szót azoknak, akik a közvetlen elődeikkel való vitára vagy a beható analízisre vállalkoznak. Mert hisszük, sőt tudjuk, hogy igenis nemcsak vers (és novella) van a mai fiatalok zsebében — a „tarsoly” vagy az „íróasztalfiók” emlegetése anakronizmus volna, talán ki is kérnék maguknak —, hanem már kritika is. Lesz tehát „a fejlődést előbbre lendítő vita”, mert él bennük a vitaszellem, az alkotó tiszteletlenség — ami annak idején Lászlóffy Aladárékat is jellemezte. Hiszen Egyedék Bretter Györgytől tanulták (először épp a *Korunk*ban olvashatták) az „itt és mást” elv és gyakorlat tiszteletét; és ez sokkal fontosabb, mint egyetlen személy vagy életmű előtt hódolni s azt próbálni követni.

K. L.

BOÉR GÉZA

A magatartás lágörbje és egy nemzedék alkonya

1. Az interjúkötet ma már nem ritkaság, az viszont furcsa lehet, hogy egy magát egykor nemzedéknek tekintő csoport önnön közérzetét és lelkiismeretét (magatartását!) választja diszkurzív reflexiójának tárgyául. Egy irodalomszociográfia alanyává és egyben tárgyává is válik, az irodalom stratégiai megszerveződésének fenomenológiájává. A szembenézés és az önvizsgálat ilyen formában való megjelenése, az írói lelkiismeret közvetlenné tétele, a jelenség jelensége föltétlenül töprengésre késztet, és semmiképp sem tekinthető véletlennek.

Stratégiai megállapításaink közé tartozik az is, hogy bármennyire rokonszenveznénk a *Marad a láz?* kötet néhány interjúalanyával, bármennyire kétségbe von-